

2021/2025(INI)

25.5.2021

ARVAMUS

Esitaja: põhiseaduskomisjon

Saaja: kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjon

mis käsitleb komisjoni 2020. aasta aruannet õigusriigi kohta
(2021/2025(INI))

Arvamuse koostaja: Giuliano Pisapia

PA_NonLeg

ETTEPANEKUD

Põhiseaduskomisjon palub vastutaval kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjonil lisada oma resolutsiooni ettepanekusse järgmised ettepanekud:

1. väljendab heameelt komisjoni esimese õigusriigi olukorda käsitleva aruande üle, mis on positiivne täiendus ELi vahenditele õigusriigiga seotud probleemide jälgimiseks, ennetamiseks ja lahendamiseks liikmesriikides; on seisukohal, et kuigi on vaja teha täiendavaid parandusi, tugevdab see iga-aastane aruandlussüsteem komisjoni tööd ja võimaldab parimate tavade vahetamist liikmesriikide vahel; rõhutab, et olemasolevaid vahendeid on vaja tugevdada ja ladusamaks muuta ning tuleb töötada välja tõhus üldmehhanism, et tagada kogu liidus aluslepingutes sätestatud põhimõtete ja väärtuste järgimine, mis toetavad vastastikust usaldust ja ELi usaldamist;

Euroopa Liidu lepingu artikli 7 kohased menetlused

2. tuletab meelde, et komisjoni aruanne õigusriigi kohta oli kohustus, mille president von der Leyen võttis komisjoni 2019.–2024. aasta poliitilistes suunistes, ning samuti tehti ettepanek, et aruandes tegeldakse Euroopa Liidu lepingu artikli 7 kohase menetluse puudustega, et võidelda õigusriigi põhimõtte ja põhiõiguste ränkade rikkumiste vastu liikmesriikides; peab kahetsusväärseks, et see on tingitud sellest, et nõukogu ei algatanud sellist menetlust, kui komisjon seda nõudis 2017. aastal ja parlament 2018. aastal;
3. märgib murelikult, et suutmatus kohaldada ELi lepingu artiklit 7, mis on tingitud ka ühehäälsuse nõudest sanktsioonimehhanismi puhul, võimaldab jätkuvalt kõrvale kalduda ELi lepingu artiklis 2 sätestatud väärtustest ning nõrgestab liidu õigusriigi kaitsmise vahendite üht olulisemat osa; peab kahetsusväärseks, et alates 2019. aasta detsembrist ei ole kavandatud ühtegi ELi lepingu artikli 7 kohast kuulamist; nõuab seetõttu tungivalt, et nõukogu jätkaks võimalikult kiiresti selliseid kuulamisi ja teeks kindlaks, kas on olemas selge oht, et asjaomased liikmesriigid rikuvad tõsiselt ELi lepingu artiklis 2 sätestatud väärtusi; rõhutab, et nende väärtuste liikmesriigi poolse tõsise rikkumise selge ohu kindlakstegemiseks on vaja üksnes kvalifitseeritud häälteenamust, ning nõuab tungivalt, et nõukogu eesistujariik võtaks asjakohaseid meetmeid, et minna edasi ELi lepingu artikli 7 lõike 1 kohaste menetlustega;
4. kinnitab veel kord Euroopa Parlamendi rolli liidu väärtustest kinnipidamise jälgimisel kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artikliga 7; kordab oma üleskutset, et parlament saaks esitada nõukogule oma põhjendatud ettepaneku, osaleda kuulamistel, eelkõige juhul kui parlament on menetluse algatanud, ning et teda teavitataks viivitamata ja täielikult menetluse igas etapis;
5. on veendunud, et ELi lepingu artikli 7 tõhususe hindamine on pakiliselt vajalik, ja kutsub komisjoni üles lisama järgmistesse õigusriigi aruannetesse hinnangu selle rakendamise kohta;

ELi demokraatia, õigusriigi põhimõtte ja põhiõiguste mehhanism

6. rõhutab, et aruanne on esimene samm vastuseks parlamendi 25. oktoobri 2016. aasta resolutsioonile ELi demokraatia, õigusriigi põhimõtte ja põhiõiguste mehhanismi

loomise kohta¹; on siiski seisukohal, et aruandes ei käsitleta kõiki liidu väärtusi, nagu demokraatia, ja kõiki põhiõiguseid, ning et seda tuleks laiendada ja kohandada; kordab, et on vaja luua demokraatia, õigusriigi ja põhiõiguste ühtne järelevalvemehhanism, nagu parlament välja pakkus², ning kutsub veel kord nõukogu ja komisjoni üles osalema aruteludes sellise mehhanismi loomise üle institutsioonidevahelise kokkuleppe teel;

Aruande metoodika, ulatus ja eesmärgid

Aruande ulatus

7. kiidab heaks aruande metoodika, mis keskendub mitmele sambale: kohtusüsteemi sõltumatus, korruptsioonivastane raamistik, meedia mitmekesisus ning kontroll ja tasakaalustus; rõhutab, et kohtusüsteemi sõltumatus on alus, millele tugineb vastastikune usaldus ja õiguslane koostöö, ning sellel on oluline roll ELi väärtuste ja õiguskorra kaitsmisel, eriti kuna liikmesriikide kohtunikud on ELi õiguse kohtunikud ja neil on selle tõlgendamise ja kohaldamisega seotud kohustused; märgib murega, et ELis kasvab ajakirjanike vastu suunatud ähvarduste arv ja mitu liikmesriiki on rahvusvahelistes ajakirjandusvabaduse pingeridades tahapoole langenud ning mõistab need suundumused karmilt hukka, rõhutades ohtu meedia mitmekesisusele;
8. palub komisjonil laiendada aruande ulatust ja lisada järgmistesse väljaannetesse hinnangu selle kohta, kuidas liikmesriikides tagatakse õigus õiglasele kohtumenetlusele, pöörates erilist tähelepanu kaitseõigusele, kuriteoohvrite kaitsele, võitlusele karistamatuse vastu, süüdistuse ja kaitse vahelisele võrdsusele ning kohtumenetluste kestusele; kutsub komisjoni üles lisama järgmistesse aastaaruannetesse hinnangu vanglatingimuste, kohtuasjade kuhjumise ja kohtuprotsesside keskmise kestuse kohta liikmesriikides; rõhutab, nagu Euroopa Nõukogu ministrite komitee on varem märkinud, et tsiviil-, kriminaal- ja halduskohtumenetluste aeglus kujutab endast suurt ohtu, eelkõige õigusriigi põhimõtte järgimisele;
9. väljendab heameelt selle üle, et aruandes hinnatakse õigusriigi olukorda igas liikmesriigis; kutsub komisjoni üles tegema aruande tulevastes väljaannetes selget vahet üksikutel puudustel ja ELi lepingu artiklis 2 sätestatud väärtuste süsteemsetel rikkumistel, et vältida ka ohtu, et aruannet võidakse väärkasutada eesmärgiga näidata mõnes liikmesriigis toimuvaid autokraatlikke protsesse tinglikuna;

Aruande eesmärgid

10. rõhutab sellegipoolest, et aruannet tuleks käsitleda ettevalmistava vahendina konkreetsete meetmete võtmiseks õigusriigi olukorra puuduste kõrvaldamiseks liikmesriikides; usub seetõttu, et aruanne peaks minema järelevalvest kaugemale ja sisaldama riigipõhiseid soovitusi ennetus- ja parandusmeetmete kohta, mille asjaomased liikmesriigid peavad võtma, koos selge ülevaatega jõustamise meetmetest ja konkreetsete ettepanekutega mittevastavuse korral rikkumistega tegelemiseks; palub komisjonil aruandes samuti selgelt välja tuua need õigusriigi puudujäägid, millel on mõju liidu eelarve usaldusväärsele finantsjuhtimisele ja mida tuleks kasutada õigusriigi

¹ Vastuvõetud tekstid, P8_TA(2016)0409.

² Euroopa Parlamendi 7. oktoobri 2020. aasta resolutsioon ELi demokraatia, õigusriigi ja põhiõiguste mehhanismi loomise kohta (vastuvõetud tekstid, P9_TA(2020)0251).

tingimuslikkuse mehhanismi käivitamise alusena;

Aruande metoodika

11. märgib, et iga-aastaste õigusriigi aruannete eesmärk on tagada ranged õigusriigi standardid, mis põhinevad objektiivsel lähenemisviisil, erapooletusel ja vastastikusel austusel; kutsub komisjoni üles seetõttu investeerima andmete kogumise ja analüüsimise vahenditesse, tagama asjakohaste teabeallikate mitmekesisuse ning kindlustama metoodika läbipaistvuse, et tulevastes aruannetes esitatavaid järeldusi tulemuslikumalt põhjendada; kutsub komisjoni üles näiteks lisama andmeid selle kohta, kas liikmesriigid täidavad Euroopa Kohtu otsuseid, osutades tõsistele täitmata jätmise juhtumitele;
12. peab kahetsusväärseks, et riike käsitlevate peatükkide kavandeid jagati ainult vastavate liikmesriikide valitsustega, andes riikide parlamentide liikmetele võimaluse anda oma panus alles pärast lõpparuande avaldamist; rõhutab, kui tähtis on riigipõhise olukorra hindamisel konsulteerida kõigi demokraatlike parteide ulatusliku spektriga, kuna valitsused on loomulikult huvitatud olukorra vähem kriitilisest hindamisest; kutsub komisjoni üles esitama riikide parlamentidele riike käsitlevate peatükkide kavandid samal ajal, kui need antakse valitsustele;
13. tunneb heameelt selle üle, et aruande koostamise käigus konsulteeriti kodanikuühiskonnaga, kes võib anda väärtusliku panuse ja esitada kriitilisema seisukoha kui asjaomane valitsus; märgib siiski, et konsultatsioone saab tõhusamaks muuta, tagades muu hulgas piisavalt pikad ajavahemikud seisukoha väljendamiseks ja selleks vajaliku kõigile mõeldud küsimustiku vormi läbivaatamise; pidades silmas aruande järgmisi väljaandeid, ergutab komisjoni küsima kodanikuühiskonnalt täiendavat nõu selle kohta, kuidas optimeerida konsultatsiooniprotsessi ja kodanikuühiskonna panuse järelmeetmeid;

ELi õigusriigi kaitsmise vahendite täiustamine

14. palub komisjonil kasutada ELi väärtuste rikkumiste vastu võitlemiseks kõiki tema käsutuses olevaid vahendeid, nagu rikkumismenetlused, sealhulgas kiirendatud menetlused, ning meetmed, millega tagatakse Euroopa Kohtu otsuste täitmine ja ajutiste meetmete taotluste esitamine kohtus; väljendab heameelt õigusriigi tingimuslikkuse uue mehhanismi jõustumise üle 1. jaanuaril 2021 ja tuletab meelde, et see on tervikuna siduv kõigi kulukohustuste assigneeringute ja maksete assigneeringute puhul kõigis ELi liikmesriikides ja ELi institutsioonide jaoks, kaasa arvatud taasterahastu „Next Generation EU“ jaoks; peab kahetsusväärseks, et komisjon ei ole seda vahendit veel kasutanud, hoolimata aruandes tuvastatud paljudest õigusriigi põhimõtete rikkumistest, mis mõjutavad eelarve usaldusväärset finantsjuhtimist; palub komisjonil seda kõigi ELi fondide ja programmide puhul viivitamata täielikult ja ennetavalt jõustada;
15. kutsub komisjoni üles hindama õigusriigi kriteeriumide tõhusust kõigis ELi poliitikavaldkondades ja veelgi tugevdama õigusriigi kaitsmise vahendeid; rõhutab, et nii Euroopa demokraatia tegevuskava kui ka strateegia põhiõiguste harta kohaldamise tugevdamiseks täiendavad komisjoni aruannet õigusriigi kohta ning aitavad kaitsta ja edendada ELi väärtusi; nõuab sellega seoses hindamist, et teha kindlaks, kas põhiõiguste hartas sätestatud mittediskrimineerimisklausli kohaldamisala on piisavalt

lai, et viia õigusriigi põhimõtte jõustamine liikmesriikides ja liidus tervikuna kooskõlla Euroopa inimõiguste konventsiooni artikliga 14, ning teha kindlaks, milliseid täiendavaid meetmeid saavad ELi institutsioonid võtta, et tagada selle nõuetekohane kohaldamine;

16. tuletab meelde, et liidu ühinemine Euroopa inimõiguste konventsiooniga on ELi lepingu artikli 6 lõikes 2 sätestatud juriidiline kohustus; kordab, et ühinemisprotsess on vaja kiiresti lõpule viia, et tagada ühtne inimõiguste kaitse raamistik kogu Euroopas ja jätkuvalt tugevdada põhiõiguste ja -vabaduste kaitset liidus; kutsub komisjoni ja nõukogu üles tagama selle kohustuse võimalikult kiire ja täielikult läbipaistev täitmine, et suurendada üksikisikute kaitset ja ELi institutsioonide vastutust oma tegevuse või tegevusetuse eest põhiõiguste vallas;

COVID-19 pandeemia mõju

17. rõhutab, et COVID-19 pandeemia, mis sundis riikide ametivõime võtma enneolematuid meetmeid, on avaldanud kahjulikku mõju nii põhiõigustele kui ka põhiseaduslikule kontrollile ja tasakaalule; nõuab, et kõik ELi kodanike õigusi ja vabadusi piiravad meetmed peaksid piirduma vaid rangelt vajalikuga ning olema läbipaistvad, proportsionaalsed ja ajutised; palub komisjonil oma 2021. aasta aruandes põhjalikumalt analüüsida COVID-19 pandeemia reageerimisel võetud meetmeid;
18. tunneb heameelt kohtusüsteemi vastupanuvõimet käsitleva arutelu üle ja rõhutab, et tõhus kohtusüsteem on õigusriigi kaitsmiseks väga vajalik; tuletab meelde, et pandeemiast tingituna kahjustati nii õiguskaitse kättesaadavust kui ka siseriiklike kohtute tõhusust, kuna riiklikud kohtud suleti osaliselt; palub komisjonil lisada aruandesse soovitus liikmesriikidele vähendada pandeemia negatiivset mõju riigi kohtute tegevusele ja tagada vastavus ühele õigusriigi peamistest teguritest, milleks on kohtusüsteemi tõhusus;

Euroopa tuleviku konverents

19. peab kahetsusväärseks, et liidul ei ole jätkuvalt piisavalt struktuurseid vahendeid, et võidelda demokraatia, põhiõiguste ja õigusriigi põhimõtte rikkumiste ning tagasilöökide vastu liikmesriikides; on veendunud, et komisjonile tuleks lõpuks anda tugevad ja terviklikud vahendid ELi väärtuste rikkumise ärahoidmiseks, ning et Euroopa tuleviku konverents annab hea võimaluse nende küsimustega tegelemiseks ja alternatiivsete lahenduste leidmiseks;
20. väljendab seetõttu heameelt asjaolu üle, et ühisavalduses Euroopa tuleviku teemalise konverentsi kohta väidetakse kindlalt, et „Euroopa õigused ja väärtused, sealhulgas õigusriigi põhimõte“ on peatselt toimuva konverentsi üheks aruteluteemaks³; kutsub konverentsi üles põhjalikult arutama ja kaaluma ELi olemasolevate vahendite tõhusust ELi lepingu artiklis 2 sätestatud põhimõtete rikkumiste jälgimiseks, ennetamiseks ja tõkestamiseks ning esitama konkreetseid ettepanekuid ELi vahendite paketi tugevdamiseks; soovitab konverentsil sellega seoses arutada ka vajadust lihtsustada ELi lepingu artikli 7 kohaldamise korda ning eelkõige käsitleda sanktsioonide kohaldamise

³ 10. märtsi 2021. aasta ühisavaldus Euroopa tuleviku teemalise konverentsi kohta, pealkirjaga „Demokraatiale suunatud koostöö kodanikega – vastupanuvõimelisema Euroopa ülesehitamine“.

üle hääletamise nõudeid.

TEAVE VASTUVÕTMISE KOHTA NÕUANDVAS KOMISJONIS

Vastuvõtmise kuupäev	25.5.2021
Lõpphääletuse tulemus	+: 21 -: 5 0: 0
Lõpphääletuse ajal kohal olnud liikmed	Gerolf Annemans, Gabriele Bischoff, Damian Boeselager, Fabio Massimo Castaldo, Włodzimierz Cimoszewicz, Gwendoline Delbos-Corfield, Pascal Durand, Daniel Freund, Charles Goerens, Sandro Gozi, Laura Huhtasaari, Giuliano Pisapia, Paulo Rangel, Antonio Maria Rinaldi, Domènec Ruiz Devesa, Jacek Saryusz-Wolski, Helmut Scholz, Pedro Silva Pereira, Sven Simon, Antonio Tajani, Mihai Tudose, Loránt Vincze, Rainer Wieland
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliikmed	Jorge Buxadé Villalba, Othmar Karas, Maite Pagazaurtundúa

NIMELINE LÖPPHÄÄLETUS NÕUANDVAS KOMISJONIS

21	+
NI	Fabio Massimo Castaldo
PPE	Othmar Karas, Paulo Rangel, Sven Simon, Antonio Tajani, Loránt Vincze, Rainer Wieland
Renew	Pascal Durand, Charles Goerens, Sandro Gozi, Maite Pagazaurtundúa
S&D	Gabriele Bischoff, Włodzimierz Cimoszewicz, Giuliano Pisapia, Domènec Ruiz Devesa, Pedro Silva Pereira, Mihai Tudose
The Left	Helmut Scholz
Verts/ALE	Damian Boeselager, Gwendoline Delbos Corfield, Daniel Freund

5	-
ECR	Jorge Buxadé Villalba, Jacek Saryusz-Wolski
ID	Gerolf Annemans, Laura Huhtasaari, Antonio Maria Rinaldi

0	0

Kasutatud tähised:

+: poolt

-: vastu

0: erapooletu